

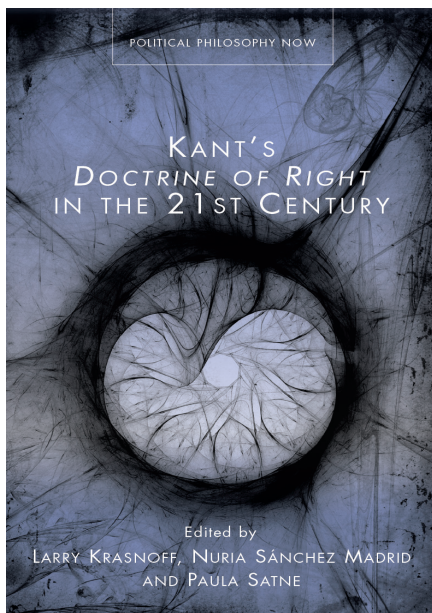
Kant's Doctrine of Right in the Twenty-First Century

Nové knihy

Kant's Doctrine of Right in the Twenty-First Century. Larry Krasnoff, Nuria Sánchez Madrid and Paula Satne (Eds.). Cardiff: University of Wales Press 2018.

V druhej polovici 20. storočia bolo Kantovo učenie o práve v porovnaní s jeho politickou filozofiou prehliadané a v úzadí. Populárne interpretácie H. Arendt a J. Rawlsa čerpali z morálnej a politickej filozofie Kanta a jeho právnu náuku prehliadali. Z pohľadu druhej dekády nášho storočia je východisková situácia odlišná. Iniciatívy B. Sharon Byrd, J. Hruschku a A. Ripsteina dokazovali, že Kantova politická filozofia má ambície komunikovať so súčasnými problémami a bez teórie práva sa nezaobíde. Autori a autorky v predstavovanom zborníku sa rôznymi spôsobmi snažili otestovať časti Kantovho učenia o práve pre jej možné politické uplatnenie. Nie je prekvapujúce, že dosahujú rozdielne a niekedy aj protichodné závery s očakávaním budúcej vecnej diskusie.

Zborník ponúka dvanásť zaujímavých štúdií, ktoré sledujú skoro všetky Kantove práce v tejto oblasti. V niektorých prípadoch (Walla, Oki, Brockie, Satne, Baiasu) eseje vychádzajú z potenciálnych napätí v argumentoch Kanta, zatiaľ čo iné (Boot, Sánchez Madrid, Krasnoff, Bernstein, Pascoe) konfrontujú jeho argumenty so súčasnými politickými otázkami. V každom prípade štúdie hľadajú odpoveď na Kantov politický koncept zakotvený v doktríne práva s ohľadom na

súčasnú realitu.

V prvom texte M. Marey *Originalita Kantovej teórie spoločenskej zmluvy* autorka tvrdí, že charakteristická sila Kantovej koncepcie spoločenskej zmluvy je v jej naliehaní na čisto právne stanovisko. Nosnou myšlienkou originality je Kantov záujem o politický koncept, ktorý bol nezávislý od etických tvrdení. Jeho tvrdenia o spoločenskej zmluve vychádzajú výlučne z právnej koncepcie spoločnosti.

V príspevku *Súkromné vlastníctvo a možnosť súhlasu: Immanuel Kant a teória spoločenskej zmluvy* autorka A. Pinheiro Walla skúma kantovskú teóriu spoločenskej zmluvy z konkrétnejšej perspektívy. Pinheiro Walla tvrdí, že Kant potrebuje spoločné vlastníctvo Zeme najmä s ohľadom na liberálne zákony vlastníctva, ale tiež pre spoločný pocit politickej povinnosti, založenej na koncepcii ľudských práv.

E. Boot v príspevku *Posudzovanie zákonov podľa ich povinností: kantovská perspektíva ľudských práv* tvrdí, že Kantova primárna optika sa zameriava na identifikáciu ľudských práv prijatím perspektívy povinností. Kantova pozornosť sa zameriava na povinnosti a odtiaľ sa uplatňuje na práva. Boot apeluje na kantovské rozlíšenie medzi právom a povinnosťami cností a v tomto zmysle skutočné práva korešpondujú s povinnosťami práva. Z tohto pohľadu môže existovať (ľudské) právo iba vtedy, ak existuje aplikovateľná povinnosť práva.

V štúdií *Pravá úloha kantovskej politiky: vzťah medzi politikou a šťastím* M. Oki analyzuje tvrdenie Kanta, že správnou úlohou politiky je zabezpečiť podmienky pre šťastie, zvažujúc, ako sa to dá urobiť bez toho, aby sa štát uchýlil k despotizmu a uložil určitú predstavu o hojnosti na svojich občanov. Oki navrhuje nasledujúcu kantovskú teóriu: môžeme sa považovať za šťastných, pokiaľ žijeme v politickom systéme, v ktorom by bol každý právny nárok jednotlivcov na to, čo je, spravodlivo vysporiadaný prostredníctvom racionálne konštruovaného systému zákonov.

V príspevku *Kant o chudobe a blahobyte: Sociálne požiadavky a právne ciele v Kantovej doktríne práva* N. Sánchez Madrid kritizuje názory komentátorov, ktorí tvrdia, že Kant by legitimizoval verejné opatrenia na posilnenie sociálneho blahobytu v celosvetovom meradle. Sánchez Madrid upozorňuje, že tento druh aktualizácie Kanta má za následok jasný anachronizmus. Aj keď Kant priznáva štátu právo prinútiť bohatých občanov k ekonomickej podpore ľudí, jeho názor o tomto mimoriadnom opatrení je úplne iný na rozdiel od nášho súčasného chápania chudoby ako sociálnej záťaže a nášho presvedčenia, že všetci ľudia by mali prispievať k jej prekonaniu.

L. Krasnoff v štúdií *O predpokladanom rozlišovaní medzi klasickým a sociálnym liberalizmom: lekcia z právnej náuky* uvádza, že tieto protichodné čítania a perspektívy práva tvrdia, že sloboda a zákon sú v podstate spojené. Ak

tento argument pochopíme, môžeme lepšie oceniť liberálnu silu prostriedkov súčasného blahobytu, najmä programov sociálneho poistenia.

Ďalšou obávanou otázkou Kantovej politickej filozofie je stav odporu voči nespravodlivej politickej sile a obzvlášť civilnej neposlušnosti. V texte *Odpor a reforma v Kantovom učení o práve* W. Brockie konštatuje, že režimy, ktoré porušujú vlastnícke práva a iné slobody jednotlivcov, nepoznajú Kantovu definíciu toho, čo predstavuje občiansku podmienku. V Kantovej teórii práva neexistuje dôkaz o oprávnenosti akéhokoľvek odporcu voči verejnej moci. Autorka ďalej zdôrazňuje, že je ťažké tvrdiť, že Kantova doktrína o právach obsahuje pasáže umožňujúce nezákonné konanie proti despotickým režimom.

Príspevok od A. R. Bernstein sa opiera o opačnú pozíciu a nesie názov *Občianska neposlušnosť: smerom k novej kantovskej koncepcii*. Argumentuje, že napriek svojim slávnym argumentom proti revolúcii sa Kantova politická filozofia môže prispôbiť určitej koncepcii oprávnenosti občianskej neposlušnosti. Kantove argumenty proti revolúcii predpokladajú stabilný právny stav; preto je odpor povolený v prípadoch, keď táto podmienka nie je zabezpečená.

Posledné eseje v publikácii sa snažia aplikovať Kantove právne argumenty v učení o práve na medzinárodné a potom na medziliudské vzťahy. V časti *Kantovské pohľady na morálnu podstatu štátu* si M. E. Vaha všíma, že Kantova myšlienka je často braná nielen ako filozofický základ „idealizmu“ v medzinárodných vzťahoch, ale aj ako hlavný zdroj praktických usmernení v tom, ako sa má rozvíjať medzinárodný poriadok. Vaha kriticky skúma uznávaný kantovský odkaz „týchto liberálne vylúčených vízií svetovej politiky“ a argumentuje, že ich závery nielenže odporujú Kantovej idei federácie štátov, ale tiež zásadne podkopávajú etické základy väčšiny existujúcich štátov.

Kantova garancia večného mieru: reinterpretácia a obhajoba predstavuje názov príspevku a uvažovanie S. Baiaua. Autor skúma Kantov tajomný pojem garancia večného mieru, ktorú Kant považuje za najvyššie politické dobro. Podľa Baiaua hlavným problémom s interpretáciou garancie je, ako tento jav vysvetliť epistemicky vzhľadom na to, že Kant hovorí, že nemôžeme mať teoretické poznanie, ale iba praktické.

Záujem o tému medziliudských vzťahov deklaruje časť od P. Satne *Odpustenie a trest v Kantovom morálnom systéme*. Autorka sa snaží objasniť Kantove názory na odpustenie s cieľom rozpustiť zjavné napätie medzi Kantovým označením povinnosti odpúšťať a teóriou o treste a milosrdenstve, obhajovanou v učení o práve. Satne tiež tvrdí, že právo poskytnúť láskavosť, ktorú Kant pripisuje panovníkovi, je veľmi obmedzená a nikdy nevyžaduje porušenie všeobecného práva.

V poslednej štúdii *Všeobecný majetok: Kant a rovnosť v manželstva* J. Pascoe

ponúka historické vysvetlenie toho, prečo je Kantov názor na manželstvo ako základný prvok práva úrodným priestorom pre súčasných teoretikov, ktorí hľadajú filozofické vylúčenie manželstva a nástroje na reformovanie manželstva ako spravodlivejšej inštitúcie. Pascoe číta argumenty Kanta na pozadí diskusií o reforme a rozširovaní manželstva, ktoré boli podporené zavedením pruského zákonníka v deväťdesiatych rokoch minulého storočia.

Veľká škála tém, o ktorých sa diskutuje v tejto knihe, je svedectvom o aktuálnosti témy Kantovej právnej náuky, zároveň potvrdzuje internacionálnu potrebu a záujem o túto oblasť dedičstva nemeckého filozofa.

Peter Kyslan